

Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları

(Eylül 2011)

Önsöz

Avrupa İstatistik Sistemi'nin¹ Vizyonu

“Avrupa İstatistik Sistemi istatistiksel bilgi hizmetlerinde bir dünya lideri ve Avrupa Birliği ile üye devletler için en önemli bilgi sağlayıcı olacaktır. Bilimsel ilke ve yöntemleri temel alan Avrupa İstatistik Sistemi, demokratik süreçler ve toplumdaki gelişme için önemli bir dayanak olan Uyumlaştırılmış Avrupa İstatistikleri Programı'nı takdim edecek ve sürekli olarak geliştirecektir.”

Avrupa İstatistik Sistemi'nin Misyonu

“Ekonomi ve topluma ilişkin olarak, Avrupa Birliği'ne, dünyaya ve kamuoyuna; Avrupa, ulus ve bölge düzeyinde bağımsız ve yüksek kalitede bilgi sağlamakta ve bu bilgiyi karar verme, araştırma ve müzakere amacıyla herkese uygun hale getirmekteyiz.”

Avrupa İstatistik Sistemi üyeleri, yukarıdaki misyon ve vizyonu gerçekleştirmek amacıyla, Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları ilkeleri ile bütünleşme ve uyumlaştırmaya ek olarak liderlik taahhüdü, ortaklık, çalışan memnuniyeti ve sürekli gelişme gibi kalite yönetimi genel ilkelerine uygun olarak kullanıcılarla ortak işbirliği ve sürekli etkileşim için büyük çaba gösterirler.

Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları

Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları, kurumsal çevre, istatistiksel üretim süreçleri ve istatistiksel veriyi içeren 15 ilke üzerine kurulmuştur. Her bir ilkenin iyi uygulaması için yer alan göstergeler, Uygulama Esaslarının gerçekleştirilmesinin değerlendirilmesi için bir referans sağlar. Avrupa İstatistikleri için kalite kriterleri Avrupa İstatistikleri Tüzüğü'nde² belirlenmiştir.

Komisyon (Eurostat), Ulusal İstatistik Ofisleri ve Avrupa İstatistiklerinin³ geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımından sorumlu diğer ulusal otoritelerden oluşan istatistik otoriteleri⁴; hükümetler, bakanlıklar ve Konsey ile birlikte Uygulama Esaslarına bağlıdırlar.

Uygulama Esasları ilkeleri, kalite yönetimi genel ilkeleri ile birlikte Avrupa İstatistik Sistemi'nin ortak kalite çerçevesini temsil eder.

¹ (AT) 223/2009 sayılı Tüzük, m.4.

² (AT) 223/2009 sayılı Tüzük, m.12.

³ (AT) 223/2009 sayılı Tüzük, m.1. Uygulama Esaslarında, “Avrupa İstatistiklerinin geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımından sorumlu diğer ulusal otoriteler” ifadesi “diğer istatistik otoriteleri” olarak anılacaktır.

⁴ (AT) 223/2009 sayılı Tüzük, m.4 ve 5.

Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları

Kurumsal Çevre

Avrupa İstatistiklerini geliştiren, üreten ve dağıtan istatistik otoritelerinin verimliliği ve itibarı üzerinde, kurumsal ve örgütsel etkenlerin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Kurumsal çevre başlığı altında; mesleki bağımsızlık, veri toplama yetkisi, kaynakların yeterliliği, kalite taahhüdü, istatistiksel gizlilik ile tarafsızlık ve nesnellik ilkeleri yer almaktadır.

1. İlke: Mesleki Bağımsızlık. İstatistik otoritelerinin diğer siyasi, düzenleyici ya da idari kurum ve kuruluşların yanı sıra işletmelerden mesleki açıdan bağımsız olması Avrupa İstatistiklerinin güvenilirliğini sağlar.

Gösterge 1.1: Ulusal İstatistik Ofisleri ve Eurostat'ın, istatistiklerin geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımında siyasi ve diğer dış müdahalelerden bağımsızlığı kanunla düzenlenir ve bu bağımsızlık diğer istatistik otoriteleri için de geçerlidir.

Gösterge 1.2: Ulusal İstatistik Ofisleri ve Eurostat ile uygun hallerde diğer istatistik otoritelerinin Başkanları, siyasi otoriteler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyonun sağlanmasında yeterli hiyerarşik mevkiye ve mesleki açıdan en yüksek kapasiteye sahiptirler.

Gösterge 1.3: Ulusal İstatistik Ofisleri ve Eurostat ile uygun hallerde diğer istatistik otoritelerinin Başkanları, istatistiklerin bağımsız bir şekilde geliştirilmesi, üretilmesi ve dağıtılmasından sorumludurlar.

Gösterge 1.4: Ulusal İstatistik Ofisleri ve Eurostat ile uygun hallerde diğer istatistik otoritelerinin Başkanları, istatistiksel yöntemler, standartlar ve usuller ile istatistiksel yayınların içerik ve yayımlama takvimini belirleme konusunda tek sorumludurlar.

Gösterge 1.5: İstatistiksel çalışma programları ve kaydedilen ilerlemeyi gösteren dönemsel raporlar yayımlanır.

Gösterge 1.6: İstatistiksel yayınlar, siyasi ifadelerden açıkça arındırılır ve ayrı olarak yayımlanır.

Gösterge 1.7: Ulusal İstatistik Ofisleri ve Eurostat ile uygun hallerde diğer istatistik otoriteleri, elverişli olduğu düşünüldüğü takdirde, istatistiklere yönelik eleştiri ve istatistiklerin amacı dışında kullanılması durumlarında kamuoyuna açıklamada bulunur.

Gösterge 1.8: Ulusal İstatistik Ofisleri, Eurostat ve uygun hallerde diğer istatistik otoritelerinin Başkanlarının ataması yalnızca mesleki yeterliliğe göre yapılır. Görev süresinin sonlandırılmasına ilişkin nedenler yasal düzenleme ile belirlenir. Bunlar, mesleki veya bilimsel bağımsızlıktan ödün veren nedenleri içeremez.

2. İlke: Veri Toplama Yetkisi. İstatistik otoriteleri, Avrupa İstatistiklerinin amaçları doğrultusunda bilgi toplamak için açık bir yasal yetkiye sahiptir. İstatistik otoritelerinin talebi üzerine, kurum ve kuruluşlar, işletmeler ve hanehalkları ile genel olarak halkın, veriye erişimleri ve veriyi elde etmeleri Avrupa İstatistiklerinin amaçları doğrultusunda kanunla sınırlandırılabilir.

Gösterge 2.1: İstatistik otoritelerinin, Avrupa İstatistiklerinin geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımını amacıyla bilgi toplama yetkisi kanunla düzenlenir.

Gösterge 2.2: İstatistik otoritelerine, istatistiksel amaçlar için idari verilere erişebilme izni kanunla verilir.

Gösterge 2.3: İstatistik otoriteleri, istatistiksel araştırmalara cevap verilmesini yasal düzenlemeler ile zorunlu hale getirebilir.

3. İlke: Kaynakların Yeterliliği. İstatistik otoritelerinin kullanımına tahsis edilen kaynaklar, Avrupa İstatistikleri gereksinimlerini karşılamak için yeterlidir.

Gösterge 3.1: İnsan kaynakları, mali kaynaklar ve bilgi işlem altyapısı hem miktar hem de nitelik bakımından mevcut istatistiksel ihtiyaçları karşılamak için kullanılır.

Gösterge 3.2: İstatistiklerin kapsamı, ayrıntısı ve maliyeti, ihtiyaçları karşılamada yeterlidir.

Gösterge 3.3: Yeni üretilecek istatistiklere yönelik talepleri, maliyetleri bakımından değerlendirmek ve gerekçelendirmek için çeşitli usuller mevcuttur.

Gösterge 3.4: Kaynakların daha etkin kullanılabilmesi amacıyla, halihazırda üretilmekte olan istatistiklerin tümü için, bu ihtiyacın devam edip etmediğini değerlendirmek ve bu istatistiklerden hangilerinin üretimine son verilmesi ya da üretiminin azaltılması gerektiğini belirlemek üzere çeşitli usuller mevcuttur.

4. İlke: Kalite Taahhüdü. İstatistik otoriteleri kaliteye bağlıdır. Süreç ve ürün kalitesini sürekli olarak geliştirmek amacıyla düzenli ve sistematik olarak güçlü ve zayıf yönlerini belirler.

Gösterge 4.1: Kalite politikası belirlenir ve kamuoyuna duyurulur. Kalite yönetimine ilişkin örgütsel bir yapı ve araçlar bulunur.

Gösterge 4.2: İstatistik üretim sürecinin kalitesinin planlanması ve izlenmesi için usuller bulunur.

Gösterge 4.3: Olası değişikliklere ilişkin olarak, ürün kalitesi düzenli olarak izlenir, değerlendirilir ve Avrupa İstatistiklerinin kalite kriterlerine uygun olarak açıklanır.

Gösterge 4.4: Uygun hallerde, dış uzman da kullanılarak temel istatistiksel veriler düzenli olarak ve eksiksiz bir şekilde incelenir.

5. İlke: İstatistiksel Gizlilik. Veri sağlayıcıların (hanehalkları, girişimler, kurum ve kuruluşlar ile diğer cevaplayıcılar) gizliliği, sağladıkları bilgilerin gizliliği ve söz konusu bilgilerin yalnızca istatistiksel amaçlar için kullanılacağı mutlak olarak garanti edilir.

Gösterge 5.1: İstatistiksel gizlilik kanunla garanti altına alınır.

Gösterge 5.2: Çalışanlar görevlendirilirken, yasal gizlilik taahhüt belgesi imzalarlar.

Gösterge 5.3: İstatistiksel gizliliğin kasıtlı olarak ihlal edilmesi durumunda cezalar öngörülür.

Gösterge 5.4: İstatistiklerin üretim ve dağıtım süreçlerinde istatistiksel gizliliğin korunması amacıyla kılavuzlar ve talimatlar düzenlenir. Gizlilik politikası kamuoyunun bilgisine sunulur.

Gösterge 5.5: İstatistiksel veritabanlarının güvenliğini ve bütünlüğünü korumak amacıyla fiziksel, teknolojik ve örgütsel hükümlere yer verilir.

Gösterge 5.6: Dış kullanıcıların araştırma amaçlı olarak istatistiksel mikroverilere ulaşımına ilişkin katı kurallar uygulanır.

6. İlke: Tarafsızlık ve Nesnellik. İstatistik otoriteleri, Avrupa İstatistiklerini, bilimsel bağımsızlığa saygılı bir şekilde ve tüm kullanıcılara eşit mesafede, nesnel, mesleki ve şeffaf bir şekilde geliştirir, üretir ve dağıtır.

Gösterge 6.1: İstatistikler, istatistiksel mütalaalar tarafından belirlenen nesnel bir temelde derlenir.

Gösterge 6.2: Kaynakların ve istatistiksel yöntemlerin seçimi ile istatistiklerin dağıtımına ilişkin kararlar istatistiksel mütalaalar göz önüne alınarak belirlenir.

Gösterge 6.3: Yayınlanmış istatistiklerde farkedilen hatalar, mümkün olan en kısa zamanda düzeltilir ve kamuoyuna duyurulur.

Gösterge 6.4: Kullanılan yöntem ve usullere ilişkin bilgiler kamuoyunun bilgisine sunulur.

Gösterge 6.5: İstatistiklerin açıklanma tarihi ve zamanı önceden duyurulur.

Gösterge 6.6: Önemli revizyonlarda ve metodoloji değişikliklerinde önceden bildirim yapılır.

Gösterge 6.7: Tüm kullanıcılar istatistiklere aynı zamanda ve eşit erişim hakkına sahiptir. Herhangi bir dış kullanıcının verinin açıklanma zamanı öncesinde veriye ayrıcalıklı erişimi yasaklanır, denetlenir ve bu hususta kamuoyu bilgilendirilir. Bu husus ihlal edildiği takdirde, tüm kullanıcılar arasında tarafsızlığı sağlamak amacıyla verinin açıklanma zamanı öncesi düzenlemeler yeniden gözden geçirilir.

Gösterge 6.8: Basın toplantılarında yapılan istatistiksel duyuru ve açıklamalar nesnel ve tarafsızdır.

İstatistiksel Süreçler

İstatistik otoriteleri tarafından resmi istatistiklerin organize edilmesi, toplanması, işlenmesi ve dağıtılması süreçlerinde, Avrupa standartları ve diğer uluslararası standartlar, kılavuzlar ile iyi uygulamalar tam olarak gözetilmelidir. İstatistiklerin güvenilirliği, iyi yönetim ve etkinliğe duyulan saygınlık ile geliştirilir. İstatistiksel süreçler başlığı altında; güvenilir metodoloji, uygun istatistiksel süreçler, cevaplayıcı yükünün azaltılması ve maliyet etkinliği ilkeleri yer almaktadır.

7. İlke: Güvenilir Metodoloji. Güvenilir metodoloji, kaliteli istatistiklerin temelini oluşturur. Bu husus, uygun araçları, usulleri ve uzmanlığı gerektirir.

Gösterge 7.1: Avrupa İstatistikleri için kullanılan genel metodolojik çerçeve, Avrupa standartlarını ve diğer uluslararası standartları, kılavuzları ve iyi uygulamaları takip eder.

Gösterge 7.2: İstatistik otoritesi tarafından, standart kavramlar, tanımlar ve sınıflamaları sağlamaya yönelik usuller tutarlı ve sürekli olarak uygulanır.

Gösterge 7.3: İş kayıtları ve nüfus araştırmaları çerçevesi düzenli olarak değerlendirilir ve yüksek kaliteyi güvence altına almak amacıyla gerektiğinde güncellenir.

Gösterge 7.4: Ulusal sınıflama sistemleri ile bunlara karşılık gelen Avrupa sistemleri arasındaki uyum düzeyi yüksektir.

Gösterge 7.5: İstatistik otoriteleri, konu ile ilgili akademik bilim dallarından mezun olanları istihdam eder.

Gösterge 7.6: İstatistik otoriteleri, personeline yönelik olarak sürekli bir mesleki eğitim politikası uygular.

Gösterge 7.7: Metodolojiyi geliştirmek, uygulanan yöntemlerin etkinliğini artırmak ve mümkün olduğunda uygun araçları teşvik etmek amacıyla bilim çevreleriyle işbirliği yapılır.

8. İlke: Uygun İstatistiksel Usuller. Verilerin toplanmasından doğrulanmasına kadar uygulanan tüm istatistiksel süreçler, kaliteli istatistiklerin temelini oluşturur.

Gösterge 8.1: İdari amaçlar için kullanılan idari veri, tanım ve kavramlara dayanan Avrupa İstatistikleri, istatistiksel amaçlar için gerekli olanlara mümkün olduğunca yaklaşır.

Gösterge 8.2: İstatistiksel araştırmalarda soru kağıtları veri toplama öncesi sistematik olarak test edilir.

Gösterge 8.3: Araştırma tasarımları, örnekleme seçimleri ve tahmin yöntemleri iyi düzenlenir, sürekli gözden geçirilir ve gerekli hallerde revize edilir.

Gösterge 8.4: Verilerin derlenmesi, veri girişi ve kodlamaları sürekli olarak izlenir ve gerekli hallerde revize edilir.

Gösterge 8.5: Uygun düzeltme ve imputasyon (kayıp verilerin tamamlanması) yöntemleri kullanılır, bunlar düzenli olarak gözden geçirilir, revize edilir ve gerekli hallerde güncellenir.

Gösterge 8.6: Revizyonlar standart, iyi yapılandırılmış ve şeffaf usulleri takip eder.

Gösterge 8.7: İstatistik otoriteleri, idari verileri istatistiksel amaçlara daha uygun hale getirmek üzere idari verilerin tasarımına müdahil olurlar.

Gösterge 8.8: İdari verileri istatistiksel amaçlarla kullanma konusunda ortak taahhütte bulunan idari veri üreticileriyle anlaşmalar (protokoller) yapılır.

Gösterge 8.9: İstatistik otoriteleri, veri kalitesinin sağlanmasında idari veri üreticileriyle işbirliği yapar.

9. İlke: Cevaplayıcı Yükünün Azaltılması. Raporlama yükü kullanıcıların ihtiyaçlarıyla orantılıdır ve cevaplayıcılar yönünden aşırı değildir. İstatistik otoriteleri, cevaplama yükünü izler ve zamanla azaltmaya yönelik hedefler belirler.

Gösterge 9.1: Avrupa İstatistiklerine yönelik taleplerin kapsam ve detayı, mutlak biçimde gerekli olanlarla sınırlıdır.

Gösterge 9.2: Raporlama yükü, araştırma popülasyonuna mümkün olduğu ölçüde dağıtılır.

Gösterge 9.3: İşyerlerinden, gerektiğinde geri dönüşe olanak sağlanması amacıyla, bilgiler mümkün olduğunca kendi hesapları ve elektronik araçlar kullanılarak toplanır.

Gösterge 9.4: Bilgi taleplerinde mükerrerliği önlemek amacıyla mümkün olduğunca idari kaynaklar kullanılır.

Gösterge 9.5: Mükerrer araştırmalardan kaçınmak amacıyla istatistik otoriteleri arasında veri paylaşımı uygulaması yaygınlaştırılır.

Gösterge 9.6: İstatistik otoriteleri, raporlama yükünü azaltmak maksadıyla veri kaynaklarının birleştirilmesini mümkün kılan önlemleri destekler.

10. İlke: Maliyet Etkinliği. Kaynaklar etkin bir şekilde kullanılır.

Gösterge 10.1: İstatistik otoritesinin kaynak kullanımı, iç denetim ve bağımsız dış denetim tarafından izlenir.

Gösterge 10.2: Bilgi ve iletişim teknolojisinin verimlilik potansiyelinden, veri toplanması, işlenmesi ve dağıtım süreçlerinde en iyi şekilde faydalanılır.

Gösterge 10.3: İdari verilerin istatistiksel potansiyelini geliştirmek ve doğrudan anketlere müracaatı kısıtlamak amacıyla önleyici tedbirler alınır.

Gösterge 10.4: İstatistik otoriteleri verimliliği ve etkinliği arttıran standart çözümleri teşvik eder ve uygular.

İstatistiksel Veri

Mevcut istatistikler kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılar. İstatistikler, Avrupa kalite standartları ile uyumludur ve Avrupa kurumlarının, hükümetlerin, araştırma kurumlarının, işletmeler ile genel olarak kamunun ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunar. İstatistiklerin uygun, doğru ve güvenilir, zamanlı, tutarlı, bölge ve ülkeler arası karşılaştırılabilir ve kullanıcılar tarafından kolay erişilebilir olması önem teşkil etmektedir.

11. İlke: Uygunluk. Avrupa İstatistikleri kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılar.

Gösterge 11.1: Kullanıcılarla fikir alışverişinde bulunmak, onların ihtiyaçlarının karşılanmasında mevcut istatistiklerin kullanılabilirliğini ve uygunluğunu izlemek ve ortaya çıkan ihtiyaç ve öncelikleri değerlendirmek üzere süreçler oluşturulur.

Gösterge 11.2: İhtiyaçlar önceliklerine göre çalışma programına yansıtılır ve karşılanır.

Gösterge 11.3: Kullanıcı memnuniyeti düzenli olarak izlenir ve sistematik olarak takip edilir.

12. Ülke: Doğruluk ve Güvenilirlik. Avrupa İstatistikleri gerçeği, doğru ve güvenilir bir biçimde yansıtır.

Gösterge 12.1: Veri kaynağı, ara sonuçlar ve istatistiksel veriler düzenli olarak değerlendirilir ve geçerliliği denetlenir.

Gösterge 12.2: Örneklem hataları ve örneklem dışı hatalar ölçülür ve Avrupa standartlarına göre sistematik olarak belgelendirilir.

Gösterge 12.3: Revizyonlar, istatistiksel süreçleri geliştirmek üzere düzenli olarak analiz edilir.

13. Ülke: Zamanlılık ve Yayımlama Takvimine Uygunluk. Avrupa İstatistikleri, zamanlılık temelinde ve yayımlama takvimine uygun olarak açıklanır.

Gösterge 13.1: Zamanlılık, Avrupa ve diğer uluslararası açıklama standartlarını karşılar.

Gösterge 13.2: İstatistiklerin açıklanmasına yönelik standart günlük bir zaman, kamuoyuna bildirilir.

Gösterge 13.3: İstatistiklerin dönemselliğinin belirlenmesinde, mümkün olduğu ölçüde, kullanıcı ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

Gösterge 13.4: Yayımlama takviminden muhtemel sapmalar, önceden kamuoyuna bildirilir ve yeni bir tarih belirlenir.

Gösterge 13.5: Geçici sonuçlar, kabul edilebilir düzeyde isabete sahip oldukları ve yayımlanmalarının faydalı olacağına kanaat getirildiği takdirde açıklanabilir.

14. Ülke: Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik. Avrupa İstatistikleri kendi içinde ve zaman içinde tutarlı, bölgeler ve ülkeler arasında karşılaştırılabilir; farklı kaynaklardan birbiri ile ilgili verilerin birleştirilmesi ve ortak olarak kullanılması mümkündür.

Gösterge 14.1: İstatistikler kendi içinde uyumlu ve tutarlıdır (aritmetik ve muhasebe özdeşliklerinde gözlemlendiği gibi).

Gösterge 14.2: İstatistikler makul bir zaman dilimi için karşılaştırılabilir.

Gösterge 14.3: İstatistikler farklı anket ve kaynaklardan, kapsam, tanım, birim ve sınıflamalar bakımından ortak standartlar temelinde derlenir.

Gösterge 14.4: Farklı kaynaklardan elde edilen ve farklı zamanlılıklara sahip istatistikler karşılaştırılabilir ve uyumlaştırılabilir.

Gösterge 14.5: Verilerin uluslararası karşılaştırılabilirliği, Avrupa İstatistik Sistemi içerisinde Avrupa İstatistik Sistemi ile diğer istatistik sistemleri arasındaki periyodik değişimlerle güvence altına alınır. Metodolojik çalışmalar, üye devletler ile Eurostat arasındaki yakın işbirliği ile yürütülür.

15. Ülke: Erişilebilirlik ve Açıklık. Avrupa İstatistikleri açık ve anlaşılabilir bir şekilde sunulur, uygun ve elverişli bir biçimde açıklanır, destekleyici metaveri ve kılavuzla birlikte tarafsız bir şekilde mevcut ve erişilebilirdir.

Gösterge 15.1: İstatistikler ve ilgili metaveriler; doğru yorum ve anlamlı karşılaştırmaları olanaklı kılacak biçimde sunulur ve arşivlenir.

Gösterge 15.2: Yayınlarda, modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin yanı sıra gerekli hallerde geleneksel basılı kopya kullanılır.

Gösterge 15.3: Gerekli hallerde, özel tasarlanmış analizler kullanılır ve bu husus kamuoyuna duyurulur.

Gösterge 15.4: Araştırma amacıyla sınırlı olmak üzere mikroveriye erişime izin verilebilir ve bu husus özel kurallara ve protokollere tabidir.

Gösterge 15.5: Metaveriler, standartlaşmış metaveri sistemlerine göre belgelenir.

Gösterge 15.6: Kullanıcılar, idari verilerin kullanımını da kapsayan istatistiksel süreçlerin metodolojisi hakkında sürekli bilgilendirilir.

Gösterge 15.7: Kullanıcılar, Avrupa İstatistikleri kalite kriterlerine göre istatistiksel verilerin kalitesi hakkında sürekli bilgilendirilir.